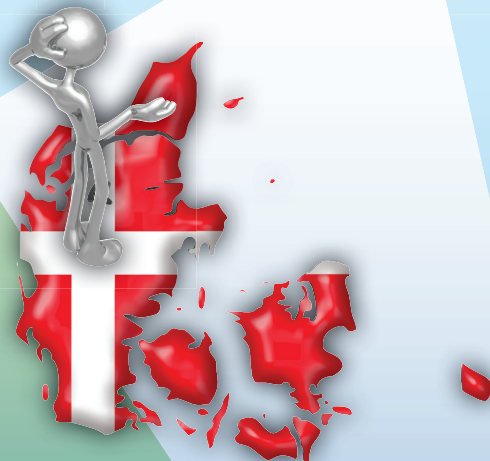

ATLANTIKUP
AVANNAANI
SULEQATIGIIT

„KIPISANEQ MISIGINARPOQ ...“

The North Atlantic Group in the Danish Parliament
Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget
Norðuratlantsbólkurin á Fólkatíngi

IMMIKKOORTUT PINGAJUAT:
APERSUINIKKUT IMMERSUGASSIAQ TUNNGAVIGALUGU MISISSUINEQ
MAAJI 2011

UJARLIUTIT

Siulequt	3
Tunuliaqutaq	4
Siunertaq	7
Ingerlatsineq periaatsillu	8
Inerniliinerit inassuteqaatillu	9
Misissuinerup ineneri ataasiakkaat	13
Danmarkimiiginnarnissap imaluunniit Kalaallit	
Nunaannut uterluni nuunnissap toqqarneqartarnera pillugu	13
Immikkoortitat: „Isumalluutaalluarsinnaasut Kalaallit Nunaani sorlaqarfeqartut“	18
Immikkoortitat: „Danmarkimi sorlaqalersimasut“	19
Immikkoortitat: „Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisimaarinningsut“	20
Immikkoortitat: „Tarnikkut Kalaallit Nunaannik najuisut“	21
Sanilliusseq: Savalimmioirmiunut Danmarkiittunut assersuussineq	22
Ilangussaq: Atlantikup Avannaani Suleqatigiit – Apersuinissamut ilitsersuut	24

Misissuinermi suliarinnittuuvog Suni Poulsen uangga:

Marketminds

SIULEQUT

Kalaallit Danmarkimi – annertusaanissamut ineriartornissamullu isumalluutissat

Kalaallit Danmarkimi inuusut, ilinniartut sulisullu pillugit ilisimasaqamerulemmissaq anguniarlugu Atlantikup Avannaani Suleqatigiivisa piffissami sivisuumi sulissutigisimavaa. Pingaartumik kissaatigisimavarput oqaatsip „ikinnerussuteqarnerup“ isumaata naapertuuttumik erseqqissaavigineqarnissaa, tassami tamatigut pisorta qarfinniit nutaarsiassa qarfinniillu illuinnaasiortumik atugarliortutut saqqummiunneqartarmat. Tamatumali peqatigisaanik – misissukkatsinni takutinneqartutut – kalaallinit Danmarkiittunit 18.500-t missaanniittunit amerlanerit ilinniarluarsimasuupput, isumalluutaalluarsiinnaallutik aammalu ingerlalluortorujussuullutik. Taakkunannga amerlasuut ilinniakkamik, danskit kalaallillu suliffiinit ukuii tulliuuttuni piumaneqartussarpiamik ingerlataqarput. Piffissami Kalaallit Nunaata namminiileriartorfiani inuit ilinniarluarsimasut taakku Kalaallit Nunaannut utertinneqarussaasat soqutigineqartorujussuuvog.

Quppersagaq manna Atlantikup Avannaani Suleqatigiivisa kalaallinik Danmarkiittunik misissuinerani immikkoortut pingajoraat kingullersaralugulu. Immikkoortoq siulleg (2007-imi saqqummersinneqartoq) kalaallit Danmarkimi najugaqartut amerlassusaannut, ukiuinut, nunami sumiiffinut siammarsimanerintut, ilinniagaannut suliffiinullu tamakkiisumik takussutissiaavog. Misissuinerup immikkoortuata aappaat (2011-mi saqqummersinneqartoq) apeqqutit immersorlugit akisassat atorlugit misissuineruvoq, Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik suleqatigalugu suliarineqartoq. Tassani kalaallit Danmarkimukartarnerintut pequtaasut, aammalu Kalaallit Nunaanni najugaqarnermut sanilliullugu Danmarkimi najugaqarnermut isumaat nassuiarneqarput.

Misissuinerup pingajuanni kingullermilu kalaallit Danmarkiittut Kalaallit Nunaannut utertiniarlugit qanoq iliortoqarsinnaanersoq pillugu apeqqut itisilernerqarpoq. Tassani kalaallinik (kinguaariit siulliit) apersuineq tunngavigineqarpoq, taakkulu silatusaanissaq eqqarsaatigalugu inuiaqatigiinut kalaallinut inuussutissarsiornermullu soqutiginarerpaapput. Apersorneqartut Kalaallit Nunaat pillugu isumatik nassuiarpaat, aammalu nunamut, aammalu ullut ilaanni uterluni nuonnissamut apeqqummut misigissutsitik nassuiarlugit. Aamma uterluni nuokkusunneq annertusitinniarlugu inuiaqatigiinni allannortinneqarsinnaasutut isumaqarfigisatik siunnersuuteqarfigaat.

Misissuinerumi matumani aammalu misissuineri siuliini marlunni paasisat pingaaruteqartorujussuupput, tassami inuiaqatigiit kalaallit illuatungaatigut aningaasaqarnikkut, suliffissuaqarnikkut politikikkikkullu ineriartupiloorput, illuatungaatigullu avammut nuttartut amerlanerat misigisarlugu. Pissutsit imminnut aklerliinnerat pissutigalugu nuna annertunerpaanik unammilligassaqarpoq. Misissuinerimili matumani takutinneqarpoq, ilinniartitaanermi, ineqarnermi isumaginninnermilu suliniutinut aningaasaliisoqartuuppat oqartussaasut kalaallit aammalu inuussutissarsiutinik ingerlataqartut kalaallit unammilligassat naammassiniarlugit iliuuseqangaatsiarsinnaasut. Aamma sulissarsartarnermi kalaallit Danmarkiittut siunnerfigineqarsinnaapput, taakkulu suliarortarnissaat ilusilernerqarsinnaalluni.

Neriuppunga misissuineq kalaallit Danmarkiittut, Kalaallit Nunaanni ineriartortitsinermut atugarissaanissamullu isumalluutitut pingaarutilittut nutaamik isigineqalernissaannut iluaqutaasasoq. Inuiaqatigiinnguanimi kalaallisut ittuni inuit pingaarnertut isumalluutissaraagut.

Atlantikup Avannaani Suleqatigiit aammalu siunnersuisarfimmi Marketmindsimi sulisut pitsaasumik pissarsiaqarfiulluurtumillu suleqatigisimanerannut qutsavigaakka. Aamma Kommuneqarfik Sermersooq quppersakkamut matumunnga tapiissuteqarsimanera pillugu qutsavigaara.

Juliane Henningsen

TUNULIAQUTAQ

Folketingimi Atlantikup Avannaani Suleqatigiit Danmarkimi kalaallit akornanni misissuineramik ingerlataqarpoq. Suliap Danmarkimi sava-limmiormiunik misissuinerup siusinnerusukkut ingerlanneqarsima-sup assigaa.

Immikkoortoq siulleg – inuiaqatigiit qanoq agguataarsimanerat pillugu misissuineq

Misissuinerup immikkoortuani siullermi kalaallit Danmarkimiittut kisitsisitigut paasissutissat atorlugit naatsorsorneqarput qanorlu agguataarsimanerat nassuiarneqarluni. Kalaallini Danmarkimiittuni kinguaariit siullit, tulliit pingajuilu katillugit 18.563-iusut tassani takutinneqarpoq.

Kalaallini kinguaariit siullit kisimik taaneqassappata, taakku 5.116-iupput. Taakku danskisut innuttaassuseqarput, Kalaallit Nunaanni inunngorsimasutut aammalu Danmarkimi najugaqartutut nalunaarsorneqarsimasut, tassanili inuit angajoqqaavi illugiillutik Danmarkimi inunngorsimasut ilaatinneqanngillat.

Danmarkimi kalaallit akornanni inuppassuit isumaginnikkut aningaasaqarnikkullu, soorlu suliffissaaleqinermik unammilligasaqartut misissuinerami naatsorsukkat takutippaat.

Kisiannili aamma tamatuma peqatigisaanik kalaalerpassuarnik isumalluutaalluarsinnaasunik Danmarkimiittoqartoq naatsorsukkani takutinneqarpoq – taakkununga qaffasinnerusumik ilinniartinnit ilinniartorpassuit, kiisalu nakorsatut, inatsisilerituutut, kigutit nakorsaattut peqqissaasutullu ilinniakkaminnik naammassinnissimasut ilaatinneqarlutik. Misissuinerami aallaqqaammut siunertarpiaavoq, kalaallit pillugit ilisimasanik piviusorsioortunik allanngorartunillu pissarsinikkut, ilaatigut kalaallit Danmarkimiittut ilaanneeriarlutik isiginerlunneqartarnerisa akerlilerneqarnissaa.

Immikkoortup aappaa – immersuilluni apeqqutit akisassat atorlugit misissuineq

Misissuinerit immikkoortuisa aappaat immersuilluni apeqqutit akisassat atorlugit kalaallit Danmarkimiittut, 20-niit 49-nut ukiullit akornanni misissuineruvoq. Paasissutissat najoqqutarineqartut tassaaput nuuttarneq pillugu misissuinermit, 2010-mi Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup Atlantikup Avannaani Suleqatigiit suleqatigalugu suliarisimasaanit pissarsiarineqarput.

Misissuinerami takutinneqarpoq kalaallit Danmarkimut nuuttarnerannut pissutaasuni annersaasoq meeraallutik angajoqqaatik ilagalugit nuussimaneq. Ilinniarniarlutik Danmarkimut nuussimaneq peqqutaasartuni annersaasut tulleraat. Pingajuattut pissiatik aappatilluunniit danskiausut Danmarkimut nooqatigisarpaat.

Aperineqartut pingajorarterutingajaat akuttunngitsumik imaluunniit ilaanneeriarlutik Kalaallit Nunaannut nuunnissaminnik eqqarsateqartarput. Pingaartumik ilinniartut taakku akornanniit-

tarput. Ataatsimut isigalugu kisitsisit amerlagisassaangillat. Kisiannili inuit ilinniarluarsimasut Kalaallit Nunaanni amigaatigineqarmata, pingaartumik ilinniartut Kalaallit Nunaannut uterusunnerminnik oqaaseqartarmata isumalluarnarpoq.

Apeqqutit immersuilluni akissat atorlugit misissueqqissaarnermi kalaallit Danmarkimiittut immikkoortunut sisamanut agguar-neqarsimapput.

1. Isumalluutaalluarsinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartut (apersoneqartut 30%-ii)

- Inuiaqatigiit danskit aamma kalaallit akornanni ingerlalluurtut – Kalaallit Nunaanni peroriartorsimasut
- Inuiaqatigiinnut kalaallinut iluamik isiginnittut
- Kalaallit Nunaannut uterlutik nuukkusuttut

2. Danmarkimi sorlaqalersimasut (apersoneqartut 33%-ii)

- Danskisutut, Danmarkimut atanerusutut misigisimasut – amerlanertigut meeraallutik Kalaallit Nunaanniit nuussimasut
- Inuiaqatigiinnut kalaallinut soqutiginnippallaangitsut
- Kalaallit Nunaannut nuunnissamik eqqarsaateqangitsut

3. Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisimaarinnngitsut (apersoneqartut 21%-ii)

- Danmarkimut aamma Kalaallit Nunaannut atassuteqartut, aammalu kalaaliusutut danskisutullu – immaqa danskiunerusutut misigisimasut, amerlanertigut arnaasarput 40-t aamma 49-t akornanni ukiullit, danskisumik aappallit qitornallillu
- Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut pitsaangitsunik isumaqartut
- Kalaallit Nunaannut nuunnissaminnik eqqarsaateqarneq ajortut/annikitsuinnarmik eqqarsaateqartartut

4. Tarnikkut Kalaallit Nunaannik najuisut (apersoneqartut 16%-ii)

- Kalaallit Nunaannut atanerusutut misigisimasut – amerlanertigut inersimasunngorlutik ilinniariartorlutik Danmarkimut nuussimasut
- Inuiaqatigiinnut danskinut immikkoortunut allanut sanilliullutik akuunnginnerusut
- Inuiaqatigiinnut kalaallinut iluamik isiginnittut, kisiannili Kalaallit Nunaanni pissutsit ilaannut ernumanartoqartitsilaartut

Immikkoortut pingajuat kingullerlu – inunnik apersuinerup ingerlanneqarnera

Quppersagaq manna misissuinerup pingajuannik kingullermillu imaqarpoq.

Tassani kalaallini kinguaariinnit siullernit inuit 26-it, immikkoortut sisamaasut sinnerlugit ilaatinneqartut, aammalu inuit apeqqutit akisassat atorlugit misissuinermut (immikkoortoq 2) peqataasut akornanni toqqarneqartut apersorneqarnerat tunngavigineqarpoq. Inuit taakku ilaatigut alaatsinaanneqartut apersorneqarnerinut, ilaatigut ataasiakkaaraluni itisiliiffiusumik apersuinermut aamma e-mail aqqutigalugu apersuinermut ilaatinneqarput.

SIUNERTAQ

Kalaallit Nunaanni innuttaasut Danmark nunatut sinaakkutugalugu inuusut ineriartortullu paasisaqarfigineqarnissaat takussutissiornissaallu misissuinermi pingaarnertut siunertarineqarpoq. Eqqorne-rusumik kalaallit amerlanerusut qanoq iliorluni Kalaallit Nunaannut utertinneqarsinnaanerit paasiniarneqarpoq.

Apeqquiti taakku paasiniarniarlugit inunnik apersuineri uku pingaarnerutinneqarput:

- **Danmarkimi kalaaliulluni kinaassutsimik misigisimaneq**
 - Sunarpiaq tunngavigineqarpa?
 - Piffissap ingerlanerani qanoq ineriartorpa aammalu pissit suut immikkut malunniuteqartarpat?
- **Kalaallit Nunaannut atassuteqarneq**
 - Kalaallit Nunaannut toqqaannartumik attaveqartarnerup akulikissusia qanorlu ittuunera?
 - Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni kalaallit akornanni attaveqarneq qanoq ittuaa – aamma attaveqarneq qanoq isumaqartinneqarsinnaava?
- **Uterluni nuukkusuttarneq**
 - Piffissap ingerlanerani inuunermilu piffissap qanoq ilinerani kajumissuseq qanoq ineriartortarpa?
 - Ineriartornermi „imarisaasut“ pingaarnertit suuppat?
 - Avatangiisini atukkat suut pilerisunnermut sunniutaasarpat, soorlu politikkikkut pisartut, inuiaqatigiinni allannguutit aamma/imaluunniit Kalaallit Nunaanni immaqaluunniit Danmarkimi ilaqutaqarnerup allannguuteqarnera?

Apersuilluni misissuineri aamma soorunami misissuinerup immikkoortuani 2-mi immikkoortut saqqummiunneqartut isumaqarluarnersut, aammalu suliniutit assigiinngitsut pineqartut akornanni uterluni nuukkusunnermik annertusititsisinnaasut qanoq isumaqartiginersut misilinneqassaaq.

INGERLATSINEQ PERIAATSILLU

Misissuinerup immikkoortuisa pingajuanni matumani pitsaassuseq aallaavigalugu misissuinermi paasisat ima pissarsiarineqarput:

- **Sammineqartut ataatsimoortut marluk, nalunaaquttap akunnerinik marlunnik atuiffiusut**
 - 2011-mi marsimi Københavnimi ingerlanneqartoq
 - Inuit katillugit 16-it peqataaffigisaat (pingaartumik immikkoortuni 1-imi aamma 2-mi inissisimasut)
- **Ataasiakkaaraluni itisiliiffiusumik apersuinerit sisamat, nalunaaquttap akunnerata ataatsip missaanik atuiffiusut**
 - 2011-mi marsimi aamma apriliimi Århusimi eqqaanilu ingerlanneqartoq (pingaartumik immikkoortuni 3-mi aamma 4-mi inissisimasut)
- **Inunnik ataasiakkaanik e-mail atorlugu apersuinerit arfinillit**
 - 2011-mi apriliimi ingerlanneqartoq

Taakku saniatigut misissueqqissaarnermi immikkoortoq 1 aamma 2, tassalu kisitsisitigut paasissutissat/inuiaqatigiit qanoq agguataarsimanerannik misissueqqissaarneq aammalu apeqqutit immersorlugit akisassat atorlugit misissuineq tunngavigineqarput.

Kiisalu najoqqutassat attuumassuteqartut allat ilaatinneqarput, taakkununga „Kalaallit Nunaanni nuuttarneq“ pillugu misissuineq, nuuttarnermik misissueqatigiissitap Atlantikup Avannaani Suleqatigiit suleqatigalugu 2010-mi Nuummi suliarisaa ilaatinneqarluni.

Pitsaassutsimik misissueqqissaarneq manna pitinnagu, kisitsisitiqut paasissutissanik amerlasuunik katersuisoqarpoq. Taamaattumik immikkoortup 3-p suliarineqarnerani aamma kisitsisitigut paasissutissanut tunuliaqutaasut misissuiffigalugit misilinneqarnissaa, aammalu misissukkat inernerisa assigiinngitsut oqaasertalerneqarnissat misigissutsillu saqqummiunneqarnissaat siunertarineqarpoq.

Pitsaassuseq aallaavigalugu misissueriaaseq

Pitsaassuseq aallaavigalugu misissueriaaseq matumani atorneqartoq ilisimatusarnermi periaasiuvoq akuerisaasoq, taannalu pingaartumik apeqqutit suliarissallugit pisariisorujussuit aamma/imaluunniit qaninngoortut/qanittut paasinierneqarnerini, aammalu suliassaqarfik pineqartoq paasinierlugu itisiliinerulluni sulinissap pisariaqartinneqarnerani atorneqartarpoq.

Annertussuseq aallaavigalugu misissueriaaseqarnermut sanilliullugu taanna ugguuna immikkoorteqarpoq:

- Ataatsimut isiginniffiuvoq aammalu ajornartorsiutininik malersuiffiilluni, taamaattumillu tunngavilersuutigisaaq misigissutsitigut/isummiussatigut aallaaviusooq malersorneqarsinnaalluni.
- Inuit qanoq amerlatigisut imatut imatullu isumaqarnerannik oqaluttuatunngilaq. Taarsiulluguli isummanik assigiinngisitaartunik ersersitsivoq, tassa pisanut assigiinngitsunut isummersuutininik suusinnaalluunniit.

INERNILIINEQ INASSUTEQAATILLU

Immikkoortoq 2-mi immikkoortitikkat misissuinermi uppersineqarput

Kalaallit Danmarkimiittut misissuiffiqineqarnerini immikkoortumi 2-mi peqataasut sisamanut agguataarsimanagerat, misissuinerit pingajuanni kingullermilu matumani uppersarneqarput. Immikkoortut sisamaasut uku

1. Isumalluutaalluarsinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqarfegartut
2. Danmarkimi sorlaqalersimasut
3. Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisimaarinninngitsut
4. Tarnikkut Kalaallit Nunaannik najuisut

Danmarkimi kalaallini kinguaariit siulliit akornanni isummanik immikkoortiterinerit takutitsisuusut uppersineqarput.

Tassalu kalaallit amerlanerusut qanoq iliorluni Kalaallit Nunaanut ertinneqarsinnaanersut pillugu misissuisoqassappat, immikkoortitikkat sakkutut tutsuiginartuussappat iluaqutaassallutillu.

Uterluni nuukkusuttartut amerlinissaannut akimmisaarfiit kimeqarluartut

Peqataasut Kalaallit Nunaannut uterlutik nuunnissamat akimmisaarfinnik annertuunik amerlasuunik misigisaqartarput. Kalaallini kinguaariinni siulliit amerlanerusut ilaqqataminnut, pinngortitarsuarmut kulturimullu angerlarsertarput, tassaasinnaappullu nerissat, sunngiffimmi sammisat ulluinnarnilu inuuneq eqqissisimanarnerusoq. Tamatuma peqatigisaanik Kalaallit Nunaat nutaaliaasumik inuunnissamat inuiaqatigiinni sinaakutissanik piffissamat naleqqutunik neqeroorteqarsinnaanngitsutut misigineqartarpoq – pingaarumik ilaqutariinnut mikisunik meerartalinnut. Taakku saniatigut attaveqaatit, politikkikkut suleriaatsit, initaarnissamat periarfissat, atuarfeqarneq, napparsimaveqarneq appassisumik pitsaassuseqarput, kiasalu inooqatigiinnikkut oqimaaqatigiinnginneq, inuit inuuni-

arnermini sorsugassallit aammalu sumiuussuseq tunngavigalugu aaqqiagiinnginnerit annertuumik atugaallutik.

Danmarkimi kalaallit ataatsimut isigalugit Kalaallit Nunaannut uternissaq eqqartorneqartillugu akерleriinnik isummertartuupput. Taamaakkaluartoq Danmark toqqagassatut pilerinarteruttarpaat, nunami tassani inuunermi inuiaqatigiinnut sinaakkutissat atorumi-narnerusut nutaaliaanerussullu neqeroorutigineqartarmata.

Tassalu Danmarkimi kalaallit akornanni uterluni nuukkusuttarneq annertusitinneqassappat, suliaq sivisuumik ingerlanneqartussaavoq, tassanilu Kalaallit Nunaanni atugassarititaasut isumagininnermilu pissutsit annertuumik ineriartortinneqartariaqarput.

Peqataasut tamangajammik piffissami killilikkami suliaortornissamut ammapput

Apersuilluni misissuineq manna tunngavigalugu paasinarpoq Kalaallit Nunaat peqataasuni tamani qamaniitinneqartoq. Pinngortitaq kulturilu immikkorluinnaq ittutut, uterfigissallugulu kipsisaffigi-neqartuurtut misigineqartarput.

Apersuilluni misissuinerneq peqataasut amerlanersaasa oqaati-gaat piffissap ilaani Kalaallit Nunaannut uterusuttorujussuullutik – nalinginnaasumik suliaortorneq imaluunniit paarlattaaneq aquti-galugu. Aamma amerlasuut kissaatertik taanna naammassisinnaa-nerlugu periarfissanik misissuivaput. Allaat „Danmarkimi sorla-nissimasut“ akornanni ataasiakkaat, meeraallutilli Danmarkimut nuussimasut, aammalu danskinik ilaqaqarlutik Danmarkimi naju-gaqalersimasut Kalaallit Nunaannut angerlarsertarput, aammalu pif-fissami killilimmi suliaortornissamut periarfissanik misissuisarlutik.

Sumiiffinni isorliunerusuni „brain drain“ / „ilinniarluarsimasut nuuttarnerat“ pillugu oqallittoqangaatsiartarpoq allaaserisaqarto-qangaatsiartarlunilu, tassalu inuit qaffasinnerusunik ilinniagaqar-simasut annertuunillu piginnaaffeqartut sumiiffinnik taakkuninnga tunulliuussisarput – aamma Atlantikup avannaani sumiiffinni. Misissuinerneq matumani siunissami ungasissumi taamatut ingerla-soqarnerata allamat saatinnissaa, aammalu „brain gain“ / „ilinniar-luarsimasut takkussuunnissaannik“ taasamik pinngortoqarnissaa periarfissaqarnerusut takussutissaqanngilaq. Kisiannili piffissami killilikkami suliaortorsinnaaneq annertuumik ammaffigineqarpoq. Tamatumani takuneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaanni „brain flow“ / ilinniarluarsimasut ingerlaartinneqalersinnaasut“, tassanilu pigin-naasallit pisariaqartinneqartut inuiaqatigiit ineriartorneranni inger-laavartumik qulakkeerneqartassapput, inuilli najugaqalivinnissaat tassani siunnerfigineqartariaqanngilaq.

Killilimmik oqaatigalugu oqartoqarsinnaavoq, nikilertornermik misissuinerneq kisisititigut paasissutissat „tupaallannartut“ pissarsiarineqarsimasut, tamatumani itisiliinerusumik apersuilluni misissuinerneq „tupaallannannginnerusutut“ uppernarsarneqarput. Tassami ataatsimut isigalugu amerlanertigut kalaallit nikilertornissaminnut imaluunniit nuunnissaminnut ammanerummata.

Tamatuma peqatigisaanik pisariaqarlunnarpoq ilinniarluarsimasut piginnaanillit ataavartumik nunatsinni inuiaqatigiit ineriartornerannut kivitseqataanissaat – taamatuttaarlu nunatsinniit nutsertarnerup utimut nuunnermut saatsinneqarnissaa pisariaqarlunnarluni.

Piffissami sivikitsumi Kalaallit Nunaannut suliaortarneq qangaailli ileqquvoq. Kisiannili ileqqusartut sionratigornit nunap iluani anguniakkanut iluaqutaanerusussanngorlugit aammalu Danmarkimi kalaallinut siunniussiffiunerussanngorlugit ineriartortinneqasapput.

Suliaortornissamulli suliniutissat imaluunniit „ilusiliat“ aalajangersimasut suliarineqarnissaat pisortani sullissiviit inuussutissarsiutinillu ingerlatallit akimorlugit amerlasuunut tutsinneqartariaqarpoq. Suliniutit aallartinneqareersut nukittorsarneqarnissaannut annertarsarneqarnissaannullu periarfissarpassuupput – taakkununga kalaallit Danmarkimi ilinniartut sullivimmi misiliisarnerat paarlaasseqateqarlutillu nunani allaniittarnerat, imaluunniit taakku aammalu Kalaallit Nunaanni inuussutissarsiuteqartut akornanni siunnersorteqartarnermik aaqqissuussineq ilaallutik. Periarfissat taakku Danmarkimi kalaallinut paasitsiniutigineqarlunissaat pingaaruteqarpoq. Tassani periarfissanik pilersitsinnarnissaa, aammalu quppersakkat internetilu aqqutigalugit marlussunnik ilanngussiinnarnissaa naammanngilaq: Kalaallit Danmarkimiittut amerlasoorsuunngillat, taamaattumillu sapinngisamik periarfissamik ammaassisoqartillugu toqqaannartumik attaveqarfigalugit, qanoq kissaateqarfiginerlugit aammalu sunik periarfissaqarnerut pillugit oqaluttuunniissaat ajornanngitsuarsuuvoq.

Immikkoortut ataasiakkaat pillugit

Immikkoortuni ataasiakkaani peqataasut Kalaallit Nunaannut misigissutsitigut atassuteqarnerat aamma Danmarkimut atassuteqarnerat malillugu agguataarneqarsinnaapput. Taamaalluni ilusiliaq una pissarsiarineqarpoq:

Danmarkimut atassuteqarneq

Danmarkimi sorlanissimasut

- Pingaartumik danskisut misigisimasut
- Piffissap ilaani sulisorine-qarsinnaasut

Isumalluutaalluarsinnaasut

- Danmarkimut Kalaallit Nunaannullu atassuteqartut
- Maanna siunissamilu utertussatut ilimanarnerit

Kalaallit Nunaannut naam-magisimaarinningsut

- Danmarkimut Kalaallit Nunaannullu atassuteqartut misigisimasut
- Ineriartornerup sumiuussutisimik misiginermut qerliinera

Tarnikkut Kalaallit Nunaannik najuisut

- Kalaallusutut misigisimasut – angerlarusuttut
- Danmarkimi sorlaneratarsinnaasut

Kalaallit Nunaannut atassuteqarneq

Kalaallit Nunaannut uterluni nuutsitsiniarnissaq pineqartillugu immikkoortuni aallutissallugit soqutiginarnerpaasut tassaapput, kalaallit „Isumalluutaalluarsinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartut“. Taakku ilaatigut kalaaliusutut misigisimapput, aammalu piffissami sivikinnerusumi sivilisunerusumiluunniit uternissaminnik soqutiginnillutik. Immikkoortumi „Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisimaarinningsut“ peqataasut aamma danskiausutut kalaaliusutullu misigisimapput, kisiannili taakkunani ilaqaatannilu inuunerup pitsaassusaata inuiaqatigiillu atugaat sumiuussutisimik misigisimanermut sanilliulluni ajugaasarpog.

Immikkoortumi „Tarnikkut Kalaallit Nunaannik najuisut“ peqataasut uterlutik nuunnissaat ilimanarnerpaavoq. Danmarkimi angerlarsimasutut misigisimanngillat. Immikkoortumi tassani at-taveqartarnerup allangutsaalinissaa, taamaalillunilu Danmarkimi sorlaninninnissaq pingaartinneqarpoq. Taakkununga ilinniarti-taernerup nalaani ukiumoortumik siumut/utimut bilitsilerneqartar-neq iluaqutaalluassasoq ilimagineqarsinnaavoq. Immikkoortu-mut tassunga peqataasut ilaasa Kalaallit Nunaanniiginnarnissaat ilimanarpoq, pingaartumik nunap iluani ilinniaqqiffissanut inger-laqqiffiusunillu ilinniarnissamut neqeroorutit amerlineqarpata.

Immikkoortumi kingullermi „Danmarkimi sorlanissimasut“ pe-qataasut pingaartumik danskiausutut misigisimasarput. Immik-koortumut tassunga peqataasut Kalaallit Nunaata siunissamut ungasissumut ineriartortitsinermini, aammalu nunap iluani pigi-naatitaaffinnik annertusaanermini siunnerfigisinnaanngilai. Taakkuli piffissami ikaarsaarfiusumi paarlattaasarnikkut allatullu piffissami sivikitsumi sulisarnikkut ineriartortitsinermut iluaqutigineqarsinna-apput.

MISISSUINERUP INERNERI ATAASIAKKAAT

Danmarkimiiginnarnissap imaluunniit Kalaallit Nunaanut uterluni nuunnissap toqqarneqartarnera pillugu

Kalaallini kinguaariit siulliit akornanni Danmarkimiiginnarnissap imaluunniit Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissap akornanni toqqaasoqarniartillugu akkerleriinnik misigisaqarfiusarpoq.

Kalaallit Nunaanni pinngortitaq kulturilu annertuumik pilerisutsitsisarput

Illuatungaatigut kalaallit Danmarkiittut amerlanersaat Kalaallit Nunaannut angerlarsertarlutik oqaluttuarput.

Ilaquttanut kipisasarnerup saniatigut pingaartumik Kalaallit Nunaanni pinngortitarsuaq maqaasineqartutut erseqqissaatigineqarpoq. Tamatumunnga sanilliullugu Danmark tujorminartutut, isugutattutut, susassaaleqinartutut, nikallunganartutut isumaqannigitsutulluunniit oqaatigineqarpoq.

Tamatuma saniatigut Kalaallit Nunaanni silami sammisaqarnermi, soorlu aallaaniarnermi, aalisarnermi, sisorarnermi/snowboardnermi, aammalu umiatsiat sukkasuuliat qimussilluunniit atorlugit angalanermi ileqqut kimmittut angerlarserfigineqartarput. Sammisassat taakku nuannersuunermik saniatigut aamma Danmarkimi atorfimmik aallussivallaarnermut sanilliullugu inuunermi ulapiffiunnginnerusumik ingerlatsinissamut aqqutissaapput.

Kiisalu arlallit ingerlaqqiffiusumik ilinniagaqaraanni Kalaallit Nunaanni atorfinnissamut periarfissat pitsaasuusut erseqqissarpaat.

Tamakku eqikkarlugit tunngavissat makku Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissamut tapertaalluarsinnaasut peqataasunit erseqqissaatigineqarput:

- **Ilaquttat**

- Angajoqqaat, qatanngutit, ilaquttat tamarmik juullisioqatiginissaat, akunnaalliliilluni inuuisiornerit il.il. maqaasineqartarput
- Qitornanut (Danmarkimi inunngorsimasunut) Kalaallit Nunaannik misigisaqarnissaat aammalu oqaatsinut ilisaritinissaat kissaatigineqartarpoq

- **Pinngortitaq**

- Pinngortitaq alianaatsoq kusanartunik qaqqarsualik, isorartuunik kangerlulik silaannarissorlu maqaasineqartarput

- **Kulturi**

- Ulluinnarni inuuneq ulapaarfiunnginnerusooq silaannarissumilu sammisaqarsinnaaneq, nerisassat peqqinnartut ataqtigiilluarnerlu maqaasineqartarput.

Sorlaqarfikka Kalaallit Nunaanniipput. Ilaquttakka ikinnguterpassuakkalu Kalaallit Nunaanniipput. Qimussertarneq aallaaniar-tarnerlu maqaasisarpakka. Ikinngutima ilaat, umimman-niarsimalluni tikeqqammersoq oqaloqatigaara. Tamanna nuannerluinnarpoq; tam-akku amigaatigilernissaat oqimaappallaangajappoq (Isumalluutaalluarsinnaasoq Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartoq, angut)

Tappavani ilaquataqarpunga, aammalu pinngortitaq na-jorsinnaavara. tappavanimi-uullunga misigisimavunga. Timmisartumit aniinnarluni anersaartoraanni sumiuul-luni malugineqarsinnaavoq. Malunnarpoq oqarsinnaal-luni 'yes' maanimiuuvunga (Isumalluutaalluarsinnaasoq Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartoq, arnaq)

- **Atorfinmi qaffakkiartornissamut periarfissat**
 - Atorfinnik pilerinartunik, ingerlaqqiffiusunik ilinniagaqarsimagaanni pissarsinissaq ajornanngitsuaqqatut misigineqartarpoq
 - Kalaallit Nunaanni suliassanik ilinniarsimasunik amigaateqartarnek, aammalu attuumassuteqartumik ilinniagaqarnermi Danmarkimut sanilliullugu pilertortumik akisussaafeqalertarnek annertunerusunilla misilittagaqalertarnek tamanit misigineqartarpoq

Inuiaqatigiinni ineriartornerup qaffasissusia Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissamut akimmisaarfiunerpaasarpoq

Tunngavissaalluarterujussuarnut pitsaasunut, uterluni nuunnissamut tapertaasunut sanilliullugu peqataasut erseqqissaatigaat, tunngavissat pitsaanngitsut arlallit, Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissamut najugaqalernissamullu akornutaasutut misigineqartartut.

Peqataasut isaanni isigalugu Kalaallit Nunaanni ineriartorneq suli danskit ineriartornerannut tamakkiisumik nallersuunneqarsinnaanngitsaq taakkunani tunngavigineqarpoq. Tassani nunami atorlut inuiaqatigiillu annertusaavigineqarnerat, taamatullu isumaginninnerup ineriartornera pineqarput.

Aalajangersimanerusumik kalaallit Danmarkimiittut pissutsit makku, Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissamut akimmisaarfiusutut misigineqartartutut erseqqissaatigaat:

- **Attaveqaatit killeqartut**
 - Nunap iluani taamatullu nunanut allanut timmisartukku attaveqartarnerit akisuallaartutut ikippallaartutullu peqataasut isumaqarfigaat
 - Ilaat Kalaallit Nunaanni najugaqarnerminni mattusimasutut misigisarput. Illoqarfimmu nunaqarfimmulluunniit qaninnermut ungasittarpoq. Danmarkiliarnissamut ungasippallaarpoq akisuallaarlunilu, pingaartumillu Europamut nunarsuullu sinneranut ingerlaqqinniaaraanni piffissaq aningaasallu eqqarsaatigalugit nunarsuaq angisoorujussu-artut misiginarpoq.
- **Atukkatigut naligiinnginneq annertoq**
 - Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit atugarissaarlartunut aamalu inuuniarnikkut annertunerusumik annikinnerusumilluunniit unammilligassalinnut amerlasuunut avinneqarsimasutut misigineqartarpoq.
 - Nuummi inuit atugarissaartut akornanni imminut matuttipajaartoqarsinnaasoq, taamaalillunilu inuit amerlaqisut inooqatigiinnermi ajornartorsiutinik sorsugassaqarnerisa isiginngitsusaarnissaa ajornannginnerulersinnaasoq ilaasa erseqqissaatigaat.

*Kalaallit Nunaannut timmisartornermut akisut atorlugit Australialiartoqarsinnaavoq. Sooq taama akisutigissava?
(Isumalluutaalluarsinnaasoq
Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartoq, angut)*

*Kalaallit Nunaanni atuartaaneq pitsaanngitsorujussusoq ilisimagakku uannut pingaarneruvoq. Tamanna qitornannut atorissinnaanngilara. Ilinniartitsisut napparsimakulasartut ilaanneeriarlunilu paarlatsit takkunneq ajortut atuarneqartarpoq tusarneqartarlunilu. Meeqqat pitsaasunik ilinniagaqartariaqarput pitsaasunilla tunngaveqartariaqarlutik, tappavanilu atuarnissaq ajunngitsaq upperiinnaraanni tamakku pissarsiarinaviannigilaat
(Isumalluutaalluarsinnaasoq
Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartoq, arnaq)*

*Akulikitsuaqqamik uterlunga nuunnissara eqqarsaatigisarpa. Pitsaasumik ilinniagaqarsimagaanni aammalu Kalaallit Nunaannut uteraanni atorfiit ajornanngitsuaraapput atugarissarlunilu inuusqarsinnaalluni. Kisianni pissutsit oqimaqaqtigiinngitsut isiginnitsuusaa-ginnarsinnaanngilakka. Inuiaqatigiinni atugarliornerit atugarliortorujussuupput. Manna inuiaqatigiinni ersarippoq; ajortoqarpoq: Pigissaartut soqanngitsullu assigiinngissutaat anner-toorujussuuvoq
(Isumalluutaalluarsinnaasoq
Kalaallit Nunaanni
sorlaqarfeqartoq, angut)*

*Politikerit ajornerpaasartut isumaqartarpunga. Inuit ikit-tunnguit piffissami sivi-soorujussuarmi Kalaallit Nunaanni siuttuusimapput, tamannalu ilaqutalersornermut kamma-laatersornermullu sunniute-qarsimasorujussuuvoq
(Danmarkimi
sorlanissimasut, angut)*

- Arlallit Kalaallit Nunaannut uterlutik nuussagaluarunik ingerlaannartumik inooqatigiinnikkut unammilligassalinnut sanilliullugu atugarissaartut akornanniilennissaq erseqqissaatigaat, tamannalu kusanaatsutut isumaqarfigaat
- Nunami inooqatigiinnikkut unammilligassalinnik inoqartoq ilisimallugu Kalaallit Nunaanni najugaqarnissaq pisuusutut ilerasunnartutullu misigittisisarnerarpaat.

• **Ilinniartitaaneq piffissamut naleqqutinngitsooq**

- Pingaartumik angajoqqaat mikisunik meerallit qitornamik Danmarkimi atuartitaalluarnissaat kissaatigaat
- Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanerup ilinniagassatigut pitsaassusia Danmarkimi ilinniagassatigut sanilliullugu tusiapittutut arlalinnit naliliiffigineqarpoq. Assersuutigalugu eqqaaneqarpoq ilinniartitsisunut paarlatsissaaleqineq pissutigalugu nalunaaquttap akunneri atuarfiusussat amerlasuut taamaatiinnarneqartatut.
- Suliniut „Atuarfisialak“ ilisimaneqarpoq, tamatumunngali peqatigitillugu erseqqissaatigineqarpoq, oqariartaatsimiit allannguinnissap pivinnissaanut ungasittoq, aammalu atu- arfeqarfiup nutarterneqarnissaanut piffissaq siviisuujus- saasoq.

• **Sumiuuneq tunngavigalugu aqqiagiinngittarnerit**

- „Kalaallit Nunaat kalaallinut“: Ilaasa danskil, ilaatigullu af- farmik danskisut affarmillu kalaaliusut akelerineqartut misigisarpaat
- Inuusuttuulluni tunukkut apummik milortilluni „qallunaapalaq“-mik taatilluni misigisaqartoqartarsima- soq oqaluttuarineqarpoq. Aamma pisiniarfimmuut soorlu poortanik cigaretisinariarluni danskisut oqaraanni isiginerlui- soqartartoq misigineqartartoq oqaluttuarineqarpoq.

• **Politikkikkut aqutsinerup qaffasissusia naammagisimaarnanngitsooq**

- Sullissinermi ikinngutinik/ilaquttanik salliutitsisarnerit ileq- qorluttuliornerillu ajornartorsiutaasut naliliisoqarpoq
- Politikkikkut ingerlaatsit nutaat peqataasut ilisimaarillu- arpaat, kisiannili erseqqissaatigaat, politikkerit nutaat inuu- sunnerusullu piginnaaneqarnertik suli takutinngikkaat

• **Inooqatigiinnermi ajornartorsiutit annertuut**

- Ajornartorsiutit, soorlu imerajunneq, pinerlunneq, „aqqusi- nermi engunneq paasarnerlu“, sumiginnaaneq, meeqqanik kinguaassiuutigut atornerluineq, imminortartut amerlaval- laat aammalu toqutsisarnerit toqutseriartarnerillu ingasat- tumik amerlasuut arlalinnit taaneqarput.

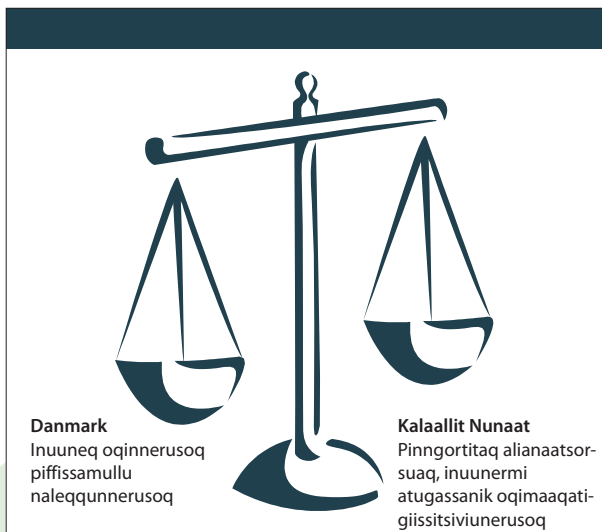

Nuummi inissarsinissaq
ajornakusoorpoq. Aammalu
akisoorujussuulluni
(sumalluutaalluarsinnaasoq
Kalaallit Nunaanni
sorlaqarfeqartoq, arnaq)

• **Inissarsinissamut periarfissat annikitsut**

- Ilaasa inuusuttunut inissianik, kiisalu inissianik attar-tortittakkanik inissianillu piisianik nassaarniarneq ajornakusoorpoq oqaatigaat. Tamanna soorlu avinnermut atatillugu, aappaasuni illuatungiusup allamut inissittari-aqarnerani Kalaallit Nunaanniit nuuttarnermut toqqaannar-tumik pequtaasarpoq
- Kalaallit Nunaanni inissaaleqineq iluarsiiviginiarlugu su-lisoqartoq oqaluttuarineqarpoq, kisiannili Danmarkimi kalaallit akornanni naammagittaalliut taanna suli saqqum-mertarpoq.

Danmarkip Kalaallit Nunaataluunniit toqqarnissaanut illuatungaani inuunermi sinaakktissat piffissamut naleqquttut illuatungaani pinngortitaq alianaatsorsuaq inuiaqatigiinnili sinaakktissat piffissamut naleqquppallaanngitsut qinigassaapput.

Tassalu kalaallit Danmarkimiittut toqqaasarneranni illuatungaatigut Kalaallit Nunaanni ilaquttanut, pinngortitamut kulturimullu misigis-sutsit sakkortuut atorlugit ataneq, illuatungaatigullu inuiaqatigiinni nutaaliaasuni aqqissuussaalluurtunilu tamakkiisumik inuunissamik kissaateqarneq aaljangiisuusarput.

Misissuinermeri amerlanerussuteqartut oqaatigaat, Kalaallit Nunaat eqqarsaatigileraangamikku „aqqajannguummertarlutik“, aammalu nuna angerlarserfigisartorujussuullugu. Illuatungaatigut aamma pissutsit, Danmarkimi inuunermut sanilliullugu inuunermi inuiaqati-giinnut sinaakktissatut piffissamut naleqqutinnngitsutut misigisar-paat – pingaartumik aappaqarnermi qitornaqarnermilu.

Ilaqutariinnermi sorlaqarfiit avissaartuussimagajuttarput: Kalaallit Nunaat qimallugu Danmarkimi najugaqarnissaq toqqaraanni imaangilaq ilaqquttat tunukkusunneqartarput

Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnani Danmarkimiiginarnissap toqqarneqarnerani, amerlanerussuteqartut Danmarkimi najugaqar-tunik ilaqaqartarput.

Taamaattumik Kalaallit Nunaanni ilaqquttanut kipisasarneq Dan-markimi ilaqquttat najornerinit annikillisinneqartarpoq.

Matumani pissutsit arlallit atuupput: Ilaatigut danskit Kalaallit Nu-naannut suliarortut nunamiinnerminni pissiaqalertarput aappaqa-lerlartulluunniit, aammalu nunamut tikitaminut univittarlutik. Taamaalluni taakku kinguaavi Kalaallit Nunaanni taamatullu Dan-markimi aataqartarput aanaqarlutillu, illortaaqartarput ilil.

Tamatuma saniatigut kalaallit ilinniariartorlutik suliarlorlutilluun-niit Danmarkiliartarnerat ileqquvoq. Taamaalluni kalaallit Danmar-kimut nuuttut amerlanertigut Danmarkimi qatannguteqartarput, illortaaqartarput imaluunniit angajoqqaat aappaa Danmarkimi naju-gaqtarluni.

Ilaqutariinnermi sorlaqarfiusut nalinginnaasumik Kalaallit Nu-naanniittarlutut, apersuilluni misissuinnermi tassani aamma taku-tinneqarpoq, apersorneqartut sorlaqarfigisaasa ilaat Danmarkimi najugaqartuusartut. Ilaasa oqaluttuaraat, „sorlaqarfiusut“ taakku paasiuminaatsorujussuarmik inissisimasinnaasut, soorlu angajoq-qaajusup aappaa danskiusarpoq aappaalu kalaaliusarluni, tassani lu angajoqqaq danskiusq maannarpiaq Kalaallit Nunaanni najuga-qartuusarpoq, kalaaliusorlu Danmarkimi najugaqartuusarluni.

Kalaallit Nunaat piffissamut killilikkami suliarorfissatut naleqqulluinnartooq?

Kalaallit Danmarkimiittut akornanni uterluni nuukkusussinnaanerup sunniuteqarluarfigineqarsinnaanera annertuumik periarfissaqartu-tut oqaatigineqarsinnaangilaq.

Kisiannili apersuilluni misissuinnermi kalaallit amerlasuut isumaat manna ersarippoq: Tamangajammik sivikitsumik Kalaallit Nunaan-niinnissartik eqqarsaatigisarpaat, nalinginnaasumik piffissami sivi-sunerusumi sivikinnerusumiluunniit sulinikkut, taamaallitut ilaqt-tamik ikinngutimillu, pinngortitap kulturillu sammilaarnissaanut periarfissaqassagamik.

Kissaat taanna immikkoortuni tamani piuvoq, aammalu immik-koortuni „Isumalluutaalluarsinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqar-feqartut“ aamma „Danmarkimi sorlanissimasut“ akornanni ersarin-nerpaalluni. Immikkoortumi kingullermi assersuutigalugu danskinik inuussutissarsiutinik iluatsitsiffigilluakkaminnik ingerlataqartunik, danskinik angajoqqaqarlutik Kalaallit Nunaanni inunngorsimasu-nik, aammalu sulii meeraallutik Danmarkimut utersimasunik peqar-poq.

*Ukiut tallimat qaangiuppata
oqarsinnaavunga, maanna
Nuummot aallalerlunga.
Kalaallit Nunaanni marlunguanik
ernutaqarpunga.
Tamanna pileritsatsitsisaqaaq.
Kisianni Danmarkimi utoqqaliniarpunga.
Maani sutigulluunniit ikiortissat
ajornannginnerupput. Kalaallit
Nunaanni uniinnarluni immi-
nut paarisariaqartoqartartoq
isumaqarpunga.
(Isumalluutaalluarsinnaasooq
Kalaallit Nunaanni
sorlaqarfeqartoq, arnaq)*

Peqataasut qanoq sivisutigisumik suliaortornissaminut eqqarsaatat allanngoratorujussuupput – ukiup affaaniit ukiumut ataatsimut, aammalu ukiut pingasut sisamallu tikillugit eqqaaneqarput.

Ataatsimut isigalugu Danmarkimi kalaaliesutut inuunermit Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit uterluni nuunnissamut pilerinartutut misigineqarsinnaalissappata, Kalaallit Nunaanni suliasat annertoorsuupput. Kisiannili ajunngitsut eqqaassagaanni Kalaallit Nunaanni pinngortitaq kulturilu ima pilerinartigisarput, allaat kalaallit Danmarkimiittut amerlanersaat angerlarsertarlutik, aammalu piffissami killilimmi uterusussinnaanermut ammaassisarlutik.

Tassalu Kalaallit Nunaat kalaallinik isumalluutaalluarsinnaasunik piffissami sivikinnerusumi sivisunerusumilunniit atorfeqartitsinisamut tikerartitsinisamullu asseqanngitsunik periarfissaqarpoq. Piffissami sivikitsumi suliaortorsimasut uniinnarusulersinnaanerat periarfissaqarpoq – aammalu inuiaqatigiinni ineriartornerup „nalimanneruleriartornera“ ilutigalugu periarfissaq taanna alliaartussaaq.

Immikkoortitat: „Isumalluutaalluarsinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartut“

Kalaallit Danmarkimiittut misissuiffigineqarnerisa immikkoortuisa pingajuanni peqataasut amerlanersaat kinguaraanni suulluupput, aammalu immikkoortup „Isumalluutaalluarsinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartut“ ataaniillutik. Pingaartumik tassaapput inuit ilinniartitaanerni ingerlaqqiffiusuni ilinniartut imaluunniit inuit ilinniagalit ilinniakkaminni atorfeqartut.

Immikkoortumi tassaniittut apeqqutit immersorlugit akisassat atorlugit misissuineri (immikkoortoq 2-mi) angusat annertuumik uppennarsarneqarput. Tassaapput inuit taakku Kalaallit Nunaannut angerlarsernerpaasartut. Angerlarsernerli isummat akkerliit sakkortoorsuit pissutaallutik annertusisarpoq:

Illuatungatigut oqartarput Danmarkimi „tiguagaaniaratik“, taamaattumillu pissiarilikkatik nunami sumingaanneernersut, qaqugu meerartaassanerlutik il.il. eqqarsaatigisorujussuusarlugu.

Angerlarsernermilli saniatigut oqartarput, paarlattuanik Kalaallit Nunaannut nuukkunik, tappavani „tiguagaanissartik“ ernumagisarlu. Ilinniarnissamut periarfissanut pitsaernerusunut, aammalu Danmarkimi inuunermi inuiaqatigiinni sinaakkutissanut isumannaanerusunut periarfissanut imminnut ilaqutariliggasatillu mattunnissartik ernumagisarpaat.

Taamatut akkerliinnik isumaqarnerup kingunerisaanik akuttunngitsumik Kalaallit Nunaanni piffissami killilikkami sulinissaq takorluulertarpaat.

Alaatsinnaanneqartuni ataasiakkaaraluni itisiliilluni apersuineri, inuit „Isumalluutaalluarsinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartut“ aallarniutigalugu pinngortitamut, kulturimut aammalu Kalaallit Nunaannut angerlarsernermit tunngasut itisoorujussuarmik oqaluttuaat, tamatumalu kingorna piffissap sinnera atorlugu nunami pi-

neqartumi inuiaqatigiit ineriartorneranni amigaatit isornartorsiorlugit isummersorfigalugit.

Piffissami sivikinnerusumi sivirusunerusumiluunniit Kalaallit Nunaannut nuunnissaq „imminuinaq eqqarsaatigaluni“ iliuitsitut ilaasa nassuiarpaat, maannarpiaq inuiaqatigiinni atugassarititaasut atorlugit ilaqutariit piffissamut naleqqutinngitsunik misigisassaqartinneqartarmata – pingaartumik mikisunik meeralinnut aammalu nunami allamiumi aappalinnut/pissialinnut.

Apeqqutit immersorlugit akissat kiisalu misissuinermut matumunga peqataasut apersoneqarnerisa takutippaat, „Isumalluutaal-luursinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartut“ tassaasut, inuit ilinniartitaanermik ingerlaqqiffiusumik ingerlataqartut imaluunniit naammassinnereersimasut. Tassalu taakku Kalaallit Nunaanni ator-fimmik pissanganartumik pissarsinngitsoornissartik ernumaginngi-laat, akерlianillu Kalaallit Nunaat Danmarkimut, ilinniartaarsimasut akornanni annertunerusumik unammillerfiusumut sanilliullugu an-nerusumik akissusaaffeqarfeqarnissamut unammilligaqarnissamullu periarfissatut misigisarlugu.

Pingaartumik siunissaq ungasissoq eqqarsaatigalugu ilaqutariit-tut inuuneq annilaanganartoqartinneqarpoq. Apeqqutit immersor-lugit akissat takutippaat, „Isumalluutaalluursinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartut“ tassaasut immikkoortut, qitornamik inuiaqatigiit kalaallit akornanni peroriartornissaannut aammalu Ka-laalit Nunaanni meeqqat atuarfianni atuarnissaannut annilaanga-nartoqartitsisut.

Kiisalu imminnut annertuumik Kalaallit Nunaannut atasutut na-lilertarput, uterlutillu nuussagunik inuiaqatigiinni atugarissaarner-paatut ingerlaannartumik inississallutik, tamatumalu peqatigisaanik kalaallinut inuuniarnikkut unammilligassanik sorsuuteqartunut eqqumaniartorujussuussallutik misigisarpaat. Arlallit taamatut inis-sinnissaq tunuarsimaarfigisarpaat.

Immikkoortitat: „Danmarkimi sorlanissimasut“

Misissuinermut „Danmarkimi sorlanissimasut“ amerlangaatsiartut ilaapput.

Apeqqutit akissat atorlugit misissuinerup inerneranitulli, tas-sani inuit danskisut imminnut misigisimasut, aammalu inuunermik annersaani Danmarkimi najugaqarsimasut pineqarput.

Taakku Kalaallit Nunaat alianaatsorsuuartut takorloortarpaat, aammalu immikkoortuni allani peqataasut assigalugit pinggortitaq alianaatsutut imaannaanngitsutullu misigisimavaat, kiisalu kulturi danskit kulturianut sanilliullugu allaanerusutut pilerinarnerujussuar-tullu misigisarlugu.

Tupaallaatigineqalaartumik „Danmarkimi sorlanissimasut“ amer-lanersaasa oqaatigaat, Kalaallit Nunaanni suliaartornissamut periarfis-sat misilinniarlugit suliniuteqartarsimallutik. Akuttunngitsumik nas-suiaatigineqartarpoq, tamanna aappaasumut, nalinginnaasumut

Danskinik angajoqqaar-punga, aammalu Kalaallit Nunaanni peroriartorpunga. Atuarfimmi nerisaqarfiullu-nilu najugaqarfiusumi naju-gaqarniarlunga Danmar-kimut pivunga. Danskimik nakorsamik nuliaqarpunga, aammalu akuttunngitsumik Kalaallit Nunaanni atorfinis-sinnaanera pillugu „quias-suartaarpa“. Immaqa ukiup affaani sulinnigiffeqarluta tappavunnarsinnaavugut. Kalaallit Nunaanni sulilaar-lunga misilikkusullugu ukiorpassuarni eqqarsaati-gisarsimavara (Danmarkimi sorlaqalersimasoq, angut)

Meeraallungali Kalaallit Nunaanniit nuukkama ti-keqqinngilara. Kingullermik qaammat kingulleq tamaani taartaanera naammat tap-pavunnarusullunga eqqarsaateqarpunga. Kisianni meeqqat atuarianni atuartumik erneqarpunga, taamaattumillu Kalaallit Nunaanni atuarfeqarfimmiitissallugu tulluutsinngilara. Tamanna aatsaat ukiut arfineq pingasuniit qulit qaangiuppata nammineersinnaalerpat tamanna pisinnaavoq. Paarlattaaffiusartut eqqarsaatigilatsiartaraluarpakka, amerlanertigulli ukiunik marlunnik sivilissuseqartarput. Sivilual-laartutut isumaqarfigaara.

(Danmarkimi sorlaqalersimasooq, arnaq)

danskusartumut qitornanullu „isumaqatiginninniutigisariaqartarsimallugu“.

Tamanna takorluugaannaanngitsoq – kisiannili kissaativittut suliniuteqarfigneqartarsimasooq – isumaliutissiisutaanni ersarippoq.

Immikkoortumi tassani peqataasut utivilluni nuukkusunnerup annertusineqarnissaa pineqartillugu Kalaallit Nunaata siunniussinnaanngilai. Immikkoortumili tassani peqataasut Danmarkimi piginnaaneqartuusarput, Kalaallit Nunaata tungaanut pitsaasumik isiginittuusut, taamaattumillu suliasat piffissamut aalajangersimasumut killilikkat pineqartillugit atorfinitsissallugit piukkunnaateqartut.

Immikkoortitat: „Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisimaarinningsit“

Apersuilluni misissuineri matumani ataasiakkaaginnaat immikkoortumut „Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisimaarinningsit“ ilaapput. Taamaattumik misissueqqissaarnerup immikkoortua taanna isummanut immikkoortumut tassunga sunniuteqartunut assersuutaaneruvoq, „Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisimaarinningsit“ pillugit nassuiaatit atonerunani.

Apeqquutit immersorlugit akissasat atorlugit misissuineri (immikkoortoq 2) inernerit assigalugit, immikkoortumi tassani peqataasut aappaatigut nammeneq piumassutsiminnik Kalaallit Nunaanni najugaqarusunnginnermik saniatigut nunamut tassunga ingerlaavartumik atassuteqarnerminnik ingerlatsiinnartutut saqqummerput.

Immikkoortumut tassunga peqataasut pingaartumik tassaapput ilinniagaqarsimasut, ilinniartitaanernik ingerlaqqiffiusunik aqqusaagaqarsimanningsit, taamaattumillu ataatsimut isigalugu Kalaallit Nunaanniinnissaminnut sanilliullugu Danmarkimiinnerminni atugarissaarnerusinnaasut.

Aammattaq apeqqutit immersorlugit akissasat atorlugit misissuineri pisutut, taakku Danmarkimi isumaginninnikkut ikiorsiisutit – soorlu suliffissaaleqinermut atatillugu – iluaqutissartaat aam-malu ineqarnissamut periarfissat pitsaanerunerat erseqqissaatigaat.

Sooq Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissap tunuarsimaarfigineqartarneranut assersuutit aalajangersimasunut taaneqarsinnaasut tassaapput:

- Ilaquttani ikinngutinilu „nalaasaarfimmi najugaqarnissaa“
- Atorfimmik akissarsiaqarflluartumik nassaarnissap ajornakusoormissaa
- Atorfiusinnaasut pillugit ilinniarsimasunut/sanasunut danski-nut/nunanit allaneersunut unammillernissaq

Apeqquutit immersorlugit akissasat atorlugit misissuineri „Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisimaarinningsit“ immikkoortut sinnerinut pingasuusunut sanilliullugu allaanerussutigaat:

*Ikinngutima amerlanersaat kalaaliupp
(Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisimaarinningsit, angut)*

- Kalaallit Nunaanni aningaasaqarnikkut isumaginninnikkullu tapersiissutit pitsaanngitsutut misigisaramikkut
- Najugassamik nassaarniarneq ajornakusoortutut akisuallaartutullu misigisaramikku
- Kalaallit Nunaannut aamma Kalaallit Nunaanniit timmisartumut bilitsit akisuallaartutut misigisaramikkut

Apeqqutit immersorlugit akisassat atorlugit misissuinermi paasisutissat annikitsut pissarsiarineqartut immikkoortumi ilaatigut ilin-niarsimasat atorfillillu nikerartuartut, kisiannili Kalaallit Nunaannut nuussagunik inuunermi atukkaminnik ajorseriartitsisussatut misigisagartussat pineqarnerannut uppernarsaataapput. Immikkoortumi aningaasaqarnikkut/inuuniarnermi atugarineqartorpiaat salliutinneqartut malunnarpoq.

Aamma taamaakkaluartoq kalaaliusutut misigisimanerat, aam-malu Kalaallit Nunaannut atassuteqartarnerminnik ingerlatsiin-nartartut uppernarsarneqarpoq. Inuit apeqqutit immersorlugit akisassat atorlugit misissuinermit ilaasut Kalaallit Nunaanni tusagas-siuitut malinnaasarput, Danmarkimi kalaallinut allanut annertuu-mik atassuteqartuupput, kalaallit aqqissuussaannut peqataasarput il.il.

Immikkoortumut tassunga peqataasut amerlanersaasa Kalaallit Nunaannut utertinneqarsinnaanerit aatsaat siunissami ungasissumi pisinnaasutut ilimagineqarsinnaavoq – tassanilu aamma Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit ineriartornerat Danmarkimi ineriartornermut „nallersuunneqarsinnaalernissaa“ pisariaqarpoq.

Immikkoortitat: „Tarnikkut Kalaallit Nunaannik najuisut“

Aamma apeqqutit immersorlugit akisassat atorlugit misissuinermi tassani immikkoortumi „Tarnikkut Kalaallit Nunaannik najuisut“ pe-qataasunit ataasiakkaaginnaat peqataapput. Tassani aamma apeq-qutit immersorlugit akisassat atorlugit misissuinerup (immikkoor-toq 2) inernerit uppernarsaqinneqarput. Tassani inuit pineqartut tassaapput tunngaviusumik imminnut kalaaliusutut misigisimasut aammalu Danmarkimi nunami allamiuusutut misigisimasut.

Taakku tamarmik siunissami ungasinnerusumi ilinniakkatik naam-massigunikkut, pissiasup ilinniakkani naammassippagu, qitornat anginerulerpata il.il. Kalaallit Nunaannut uterusullutik oqarput.

Kalaallit Nunaanni inuit isumalluutaalluarsinnaasut pigiin-narneqarnissaat siunertarineqarpat, ilinniartitaanernut ingerlaqqif-fiusunut periarfissat Kalaallit Nunaanni ineriartortinneqarnissaata aallunnerisigut immikkoortumi tassani peqataasut Danmarkimut nuunnissaat „akornuserniarneqarsinnaasoq“ ilimanarpoq.

Taakku ilaat danskiusumik pissiaqaramik imaluunniit aappaqa-ramik Danmarkimiipput. Tassani sulisinnaatitaanermi piffissamik killiliisarnerup ineriartortinneqarneratigut ilusileqqinneratigullu im-mikkoortumi tassani peqataasut attaveqarfigineqaannarissaat isu-

*Ilaanneeriarlunga Kalaallit Nunaannut angerlarsertar-punga, pingaartumik ag-gustimi aavannerup nalaani. Taamaaleraangat angajuma pissiaatalu akornanni nikor-fanissara takorloortarpara. Tamatuma saniatigut eqqar-saatigineq ajorpara. Danmar-kimut nuunniarlunga aala-jangersimavunga, aammalu tamaani najugaqaannarni-arpunga. Inissiaq najugara pitsaasuvoq, suliffigissaar-lunga suleqatigissaarlun-galu. Maaniikkusuppunga.
(Kalaallit Nunaanni pissutsinik naammagisi-maarinningsut, angut)*

Atorfinissagaanni nammineer-
luni tamanna pilersinneqartus-
saasoq isumaqarpunga
(tarnikkut Kalaallit
Nunaannik najuisoq, angut)

magineqarsinnaavoq, aammalu Kalaallit Nunaanni najugaqaleqqin-
nissaq pilernarnerulersinnaalluni.

Misissuinerup immikkoortuisa pingajuanni matumani immik-
koortumut tassunga najoqqutassat annikipput. Kisiannili paasis-
sutissat pigineqartut tunngavigalugit ersarippoq, taakku ilaannut
piffissami killilikkami Kalaallit Nunaanni najugaqarnissaq najugaqali-
vinnissap tungaanut „ajatsissutaalluni“ kaammattuutaassasoq.

Sanilliussineq: Savalimmiormiunut Danmarkimiittunut assersuussineq

Atlantikup Avannaani Suleqatigiit misissuinermik taamaattumik sa-
valimmiormiut Danmarkimiittut pillugit misissuinermik ingerlatsisi-
mavoq – tassanilu aamma uterluni nuukkususinnaanerup misissuif-
figineqarnissaa siunertarineqarpoq.

Misissuinerit marluusut inerneri imminnut sanilliutissallugit na-
leqquppoq. Immikkoortukkaat imminnut assersuunneqarsinnaap-
put, misissuiffigineqartullu marluusut taakku misigissutsitigut nuna-
minnut, akuttunngitsumik sulisussarsiortartunut annertunerusumik
annikinnerusumilluunniit atassuteqartutut misigisimapput.

Danmarkimi savalimmiormiut akornanni misissuineq sanilliul-
lugu, Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissamut aamma Dan-
markimiiginnarnissamut aalajangertarneq, savalimmiormiut Sa-
valimmiunut uterlutik nuunnissamut nuussannginnermulluunniit
aalajangertarnerannit allaanerujussuavoq.

Atlantikup Avannaata Suleqatigiivisa misissuinerata takutipkaa,
Savalimmiormiut aalajangertussanngortillutik Danmarkimi inu-
nermi iluaqutissat assigiinngitsut Savalimmiuni inuunermi iluaqutis-
sanut assigiinngitsunut annertuumik sanilliuttaraat. Savalimmi-
ormiut aalajangiisarnermi inuiaqatigiinni marluusuni akornutissat
annikitsuaraannarmik tunngavigisarpaat.

Savalimmiormiut toqqaasarneranni iluanaarutissat pingaarne-
rutinneqartarput, tassani eqqarsaatigineqartarlutik:

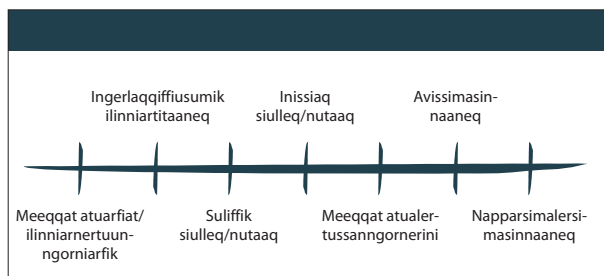
- Danmarkimi ilisarisimaneqannginnerulluni inuuneq, amerla-
nerusunik unammillernissamut periarfissaqartooq ...
- ... illuatungaanilu Savalimmiuni inooqatigiinnikkut
ilaqutaqarnikkullu qilerutit qaninnerusut, aammalu suliffim-
mut suliffimmilu qaffakkiartornissamut pissutsit assoroo-
nannginnerusut

Danmarkimi savalimmiormiunut kinguaariit siullit tunngaviusumik
qinigassat pitsaasut marluusut akornanni toqqaaniartarput.

Tassunga assersuutitut oqaatigineqassaaq, kalaallit allaanerusu-
mik aalajangiiniartarmata. Isumaliuteqarneranni iluaqutissat kiisalu
akornutissat ersarissumik ilaatinneqartarput. Uterluni nuunnissa-
mik aalajangiisussanngortillutik inuiaqatigiinni kalaallini amigaatit
kipiluttunarnerat isumakulunnarnerallu ersarinnerpaasarput.

Aap, tamapajaamik angerlarsertarput – kisiannili naamik, inuunermi naalagaaffiup atugarissaarnissamut atugassarititaanut asingusunik piffissamullu naleqquttunik neqerooruteqartoqarsinnaassappat, Kalaallit Nunaat suli Danmarkimut Skandinaviamullu sanilliulluni kinguarsimanerusutut isigineqartarpoq.

Savalimmiormiunik misissuinermi savalimmiormiut, soorlu meeqqiulerunik, allamik suliffittaarunik imaluunniit qitornat inersimasunngorpata Danmarkimiittut Savalimmiunut uterlutik nuunnissartik ingerlaavartumik isumaliutigisaraat erserpoq. Kalaallit Nunaannut tunngatillugu pissutsit allat pingaarnerusarput: Inuunerup ingerlanerani piffissani assigiinngitsuni tamani Kalaallit Nunaanni inuunermi Danmarkimut nuunnissaq tulluunnerusutut misigisamasarneq Kalaallit Danmarkimiittut oqaluttuarisarpaat. Ilaatigut oqaatgisarpaat:

Inuunerup ingerlanerani piffissat assigiinngitsut tamarmik Kalaallit Nunaanniit Danmarkimut nuunnissaq iluaqutaasutut taaneqarput, inuiaqatigiit eqqarsaatigalugit Danmarkimi innuttaasutut pisariaqartitat naammassineqarsinnaanerit pitsaanerummat.

Peqataasunit arlallit aamma inuunerup ingerlanerani ikaarsaarfiusut akornanni Danmarkimut nuussimapput. Aammalu Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissaq eqqartorneqartillugu erngerlugu erseqqissaatigisarpaat, uterluni nuunnissaq ikaarsaarfiup siulluup, tulluup pingajuatalu akornanni (piffissamut) killeqartussaaasoq.

ILANNGUSSAQ: ATLANTIKUP AVANNAANI SULEQATIGIIT - APERSUINIS- SAMUT ILITSERSUUT

*Kalaallit Danmarkimiittut pillugit misissueqqissaarne-
rup immikkoortuisa pingajuat, apeqqudit immersorlugit
akisassat atorlugit misissuinermut pitsaassusiligaasumik
malitseqartitsineq – Københavnimi alaatsinaanneqartut
marluk kiisalu Århusimi itisiligaasumik apersuineq*

Tunuliaqutaq

Atlantikup Avannaata Suleqatigiivisa kalaallinik Danmarkimiittunik misissuineq pingasunngorlugu avippaat. Apersuinissamut ilitsersuut una immikkoortunut siuliinut marluusunut pitsaassusiligaasumik malitsigitillugu immikkoortut pingajuannut kingullermullu atornerqarpoq.

Misissuinerup immikkoortuisa pingajuanni Kalaallit Nunaanni innuttaasut Danmark najorlugu inuusut ineriartortullu misissuiffigineqarnissaat paasisaqarfigineqarnissaallu pingaarnertut siunertarineqarpoq. Ersarinnerusumik oqaatigalugu kalaallit (sulisinnaasut) amerlanerusut Kalaallit Nunaannut uterlutik nuukkusussinnaanersut pingaarnertut aallunneqarpoq.

Apeqqudit immersorlugit akisassat misissoqqissaarneqarallarnirini Danmarkimi kalaallit immikkoortut sisamaasut takutinneqarput:

1. Isumalluutaalluarsinnaasut Kalaallit Nunaanni sorlaqarfeqartut

- Inuiaqatigiit danskit aamma inuiaqatigiit kalaallit akornanni ingerlalluartut
- Inuiaqatigiinnut kalaallinut iluamik isiginnittut
- Kalaallit Nunaannut uterlutik nuukkusuttut

2. Danmarkimi sorlanissimasut

- Danskisut Danmarkimut atassuteqarnerusutut misigisimane-
rusut
- Inuiaqatigiit kalaallit akornanni pissutsinut soqutiginnippal-
lannigtsut
- Kalaallit Nunaannut nuunnissamik eqqarsaateqangitsut

3. Naammagisimaarinninngitsut

- Danmarkimut aamma Kalaallit Nunaannut atassuteqartut,
aammalu kalaallisut danskisullu, danskinut qaninnerulaarlutik
misigisimasut
- Inuiaqatigiit kalaallit akornanni pissutsinut pitsaanngitsumik
isiginnittut

- Kalaallit Nunaannut nuunnissamik eqqarsaateqarneq ajortut/ annikitsuinnarmik eqqarsaateqartartut

4. Tarnikkut Kalaallit Nunaannik najuisut

- Kalaallit Nunaannut atassuteqarnerusut aammalu kalaallisut misigisimasut
- Allanut sanilliullutik inuiaqatigiinnut danskinut akuunnginnerusut
- Inuiaqatigiinnut kalaallinut pitsaasumik isiginnittut, kisiannili pissutsit ilaannik isumaliornartoqartitsilaartut

Siunertaq

Misissueqqissaarnermi alaatsinaatassat pingasut toqqarneqarpud:

- Danmarkimi kalaaliulluni kinaassutsimik misigisimaneq: Suna tunngavigineqarpa, piffissap ingerlanerani qanoq ineriartorpa aammalu pissutsit suut immikkut malunniuteqartarpat?
- Kalaallit Nunaannut attuumassuteqarneq: Kalaallit Nunaannut toqqaannartumik attaveqartarnerup akulikissusia qanorlu ittuunera, Danmarkimi aamma Kalaallit Nunaanni kalaallit akornanni attaveqarneq, attaveqarneq qanoq isumaqartinneqarsinnaava?
- Uterluni nuukkusuttarneq: Piffissap ingerlanerani inuunermilu piffissap qanoq ilinerani kajumissuseq qanoq ineriartorpa, taassuma „imai“ pingaarnerit suuppat, avatangiisini atukkat suut pilersunnermut sunniutaasarpat (soorlu politikikkut pisartut, inuiaqatigiinni allannguutit aamma/imaluunniit Kalaallit Nunaanni immaqaluunniit Danmarkimi ilaquataqarnerup allannguuteqarnera)?

Apersuilluni misissuineri aamma immikkoortut saqqummiunneqartut suliniutillu assigiinngitsut pineqartut akornanni uterluni nuukkusunnermik annertusititsisinnaasut qanoq isumaqartiginersut misilinneqassaaq.

Paasissutissanik katersineri immikkoortumi 1-imiittut alaatsinaanneqartutut ataasiarlutik apersorneqarpud, immikkoortut 1 aamma 2 ataatsimoortillugit Københavnimi alaatsinaanneqartutut ataasiarlutik apersorneqarpud, aammalu immikkoortut 3-mi aamma 4-mi Árhusimi eqqaanilu sisamariarlutik tallimariarlutilluunniit itisi-liiffiusumik apersorneqarlutik.

APERSORNEQARNISSAMUT ILITERSUUTIP SULIARINEQARNERA

Apersuinissamut ilitersuut tunngaviusumik suleriaasissat uku malilugit ilusiligaavoq:

- Apersuinerup ilusiligaanera talartitit ilusiligaavoq: Apeqqutit tamanut tunnganerisut (soorlu Danmarkimi aamma Kalaallit

Nunaanni kulturikkut assigiinngissutsinut isummat pingaarnerit) immikkoortut ataasiakkaat ingerlasarnerisa (soorlu Kalaallit Nunaanni atorfinnut allagarsiissutigineqartartunut isummat) qanoq paasineqarnissaannut sinaakkusiipput

- Ikiorserneqarani akissutit pingaarnerutinneqarput: ikiorserneqarani akissutit peqataasut eqqarsaataanni suut annertunerusarnerinut, aammalu peqataasut pingaarnerutitaminnik misigisaannut ersiutaapput.

1. Aallaqqaasiut

- Misissuinermi siunertaq (Danmarkimi najugaqalernissamat aalajangernissaq pillugu oqaloqatigiinneq aamma Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissamat atatillugu ilimagisat)
- Oqallinnermi aqutsisup ilisaritinneqarnera, Marketminds
- Kinaassutsip isertuunneqarnissaa apersuinerillu immiunneqarnissaat pillugit ilisimatitsineq
- Alaatsinaanneqartut malinnaaffigineqarnerisa sivissusia – nal. akun. marluk miss. (nal. akun. ataaseq itisilliluni apersuinermut)

2. Ilisarititsineq

Aallarniutigalugu peqataasut imminnut sivikitsumik ilisaritissapput atisalu allasimaffiinik agguarneqassallutik. Uku pillugit oqaluttu-aqqullugit qinnuigineqassapput:

- Ateq siuliaqut
- Ukiut
- Ilinniagaq/suliaq
- Ilaqutaqarneq (kisermaa, inooqatilik, meeralik)
- Sunngiffimmi soqutigisanik oqaluttuallatsiarneq

3. Danmarkimut nuunnissamat aallaqqaammut aalajangerneq – (apersuillatsiarneq)

Immikkoortumi tassani Danmarkimut nuunnissamat aallaqqaammut aalajangernerup itisilerlugu saqqummiunneqarnissaa siunertarineqarpoq.

Taassuma saniatigut kalaaliulluni Danmarkimi inuuneq pillugu aalajangersimasumik isummiussimasaat immikkoortumi ersersinianeqarpoq. Tassani alaatsinaanneqartut Kalaallit Nunaanni kulturikkut, politikkikkut, isumaginnikkut suliffeqarnikkullu pissutsit tamarmiusut pillugit oqallisilersinnaapput, tamannalu ilisimasaqarfigilluarneqareerpoq, aammalu Danmarkimut nuunnissaq, taamatullu uterluni nuunnissaq pillugu aalajangerneq siulleq pillugu saqqummiussinissamat paasissutissanik tutsuignartunik pissarsiffiusariaqarani.

Immikkoortoq apersuineqqanik taaneqartunik aallartinneqasaaq: Oqallinnermi aqutsisup peqataasut marlukkarlugit agguas-

savai, aammalu pappiaqqanik A4-nik, taannalu paarlakaallutillu imminnut apersornissaannut apeqqutinik ukuninnga imaqqassaaq:

- Danmarkimi (nunami allami) najugaqalerniarlutit qanga Ka-laallit Nunaanniit nuuppit?
- Taamatut aalajangerninnut suna/suut pissutaappat?
- Aalajangiiniarlutit qanoq siviisutigisumik aammalu qanoq eqqarsarpit, tassalu suut misissorpigit, kikkut oqaloqatigaagit, iluaqutissat akornutissallu suut eqqarsaatigeqqissaarpigit?
- Eqqarsarninni nuussanerlutit nuussannginnerlutilluunniit nalornivit? Taamaassimappat inaarutaasumik aalajangernissanut suna pissutaanerpaava?

Peqataasut allattukkatik naatsumik saqqummiutissavaat, aammalu oqallinnermi aqutsisup uku pillugit itisiliilluni apeqqutigineqarnissaat isumagissavaa:

- Immikkoortuni assigiinngitsuni Danmarkimut nuunniarluni aalajangernerit qanoq assigiitsigaat, imaluunniit assigiinngitsigaat?
- Nalorninnermi ikaarsaernerit immikkut ittut, inunnik uninngatitsiinnarniarnerup annertuneranik ilimagisaqarfiusut immikkoortinneqarsinnaappat? Tassani suna aalajangiisuaa?
- Isumaliuteqarnerup suut pingaarnertut „imarai“ (ilinniagaq/atorfimi qaffassarnissamut periarfissat, ilaqquttat, ikinngutit, pissiaq/aappaq, qitornat, atugarissaarnermi sullissinerit, misigisaqarusususeq, pissutsit kulturimut tunngasut)?
- Isumaliuteqarnermi suut pingaarnertut tunngavigineqarpat (meeqqat atuarfianni ilinniarnertuunngorniarfimmilu ilinniarneq pillugu ilitersuisoq, angajoqqaat siunnersuinerat kissaataaallu, ukioqatit eqqarsaataat, ilaqquttat utoqqaanerusut ikinngutilluunniit Danmarkimi najugaqartut, atuakkat, aviisit, puffersakkat nittartakkallu)?

4. Utimut nuukkususeqarnermut ingerlaavartumik paasisutissiineq

Immikkoortumi tassani Danmarkimi najugaqartuni immikkoortut akornanni uterluni nuukkusuttarnerup ineriartornerata ersersineqarnissaa siunertarineqarpoq. Immikkoortoq 2-mi apeqqutit immersorlugit akisassat atorlugit misissuineri apeqqut tamanna paasisaqarfigilluarneqarpoq, taamaattumillu peqqutaasartut nalinginnaanerusut, uterluni nuunnissamut akuersaarnermut akerliuermulluunniit tunngaviusartut pillugit apersuisoqarnissaa pisariaqanngilaq, aammalu uterluni nuukkusunnerup tamarmiuserup qanoq ililluni piffissap ingerlanerani allanngorsimanera (tassalu anikillisismanera) apeqqutigineqartariaqarani.

Immikkoortumili matumani uterluni nuukkusuttarnerup ineriartornerata ilusianik paasisutissiisoqassaaq:

- Immikkoortuni pineqartut Danmarkimi inuuneranni piffissap qanoq ilinerani uterluni nuunnissamat isumaliuteqarnissaq pisariaqalertarpa qanillisarlunilu?
- Pissutsit suut inuunerup ingerlanerani piffissani assigiinngitsuni taamatut isumaliuteqarnermut ilaasarpat?
- Inuunerup immikkoortuini aqqusaartakkat tassaapput ilinniakkamik naammassisaqarnek, atorfik siulleq, atorfik tullegg il.il., inissiamik nutaamik pisineq, qitornat, qitornat atuartuutit ukiui, aappariinnermi avissimasinnaaneq/qimassimasinnaaneq, soraarsitaasimasinnaaneq, qitornat angerlarsimaffimmit nuunnerat il.il.
- Pissutsit aqqusaartakkat tassaapput Kalaallit Nunaanni atorfinnissamat periarfissat, inissiat neqeroortugineqarsinnaasut, meeqqanik paaqqinnittarfiit, atuarfinni pissutsit, inooqatigiinnikkut atortutigullu atugarissaarnissamat naatsorsuuteqarnek, avatangiisit najukkallu kulturikkut/naleqartitativut sunnertisimaneqarnissaannik naatsorsuuteqarnek il.il.

Peqataasut tamarmik immikkut pappiaqqamat A4-mut uku al-laqqullugit qinnuigineqassapput: 1) qanga kingullermik Kalaallit Nunaannut uterlutik nuunniarlutik eqqarsateqarpat, 2) taamatut isumaliuteqarnermut suna pissutaava, 3) uterluni nuunnissamat akuersaarnermut akerliunermullu pissutsit suut tunngavigineqarpat aamma 4) isumaliuteqarnerup nalaani sumiittoqarpa?

Oqallinnermi aqutsisup allattukkaminik saqqummiusseqqullugit peqataasut qinnuigissava, aammalu uku pillugit itisiliiffiunerusumik apeqquteqarfigissallugit:

- Angerlarluni nuunnissaq qanoq akulikitsigisumik eqqarsaatigineqartarpa – inuit ilaasa eqqarsaatersortarnerminni tamanna tunngavigisarpaat?
- Inuunermi aqqusaartakkat assigiinngitsut, soorlu atorfik nutaaq meeqqallunniit, pissutsinut nalaatsornikkut pisartunut, soorlu Kalaallit Nunaanni atorfinnissamat periarfissat nutaat pillugit paasissutissiisarnermut sanilliullugit uterluni nuunnissamat qanoq sunniuteqartigisarpaat?
- Eqqarsaatersornermut atatillugu qanoq paasiniaasoqartarpa, soorlu ilaqquttat, ikinngutit ilisarisimasallu oqaloqatigalugit, nittartakkatigut paasissutissanik ujarlerluni, Kalaallit Nunaanni sullissivinnut sianerluni il.il.?
- Uterluni nuunnissamik aalajangernek pilerinarunnaariartuinarloq malugineqarsinnaava – tamatumunnga suna tunngavisorineqarpa?
- Pissutsit ataasiakkaat suut, uterluni nuunnissamat kajuminarsitsinerpaasarnersut, kiisalu pissutsit ataasiakkaat suut uterluni nuunnissamat kajuminnannginnerpaatitsisarnersut oqallinnermi naggasiutigalugu aqutsisoq aperissaq

Misissueqqissaarneq eqqarsaatigalugu tamanna Danmarkimi kalaallini immikkoortuni sisamaasuni piffissap ingerlanerani uterluni nuuttarnerup ineriartorneranut ersersitsissaaq – tassanili pingaarumik immikkoortut 1 aamma 2 akornanniittut pineqarput. Tamatumaniissaaq pissutsit suut inuunerup immikkoortuini assigiinngitsuni aqqusaarneqartuni uterluni nuunnissap pilerinannginneruleraneratut tunngaviusarnersut ersersinneqassaaq.

Peqataasut kingullermik uterlutik nuunnissamik isumaliuteqarnertik kisiat oqaluttuarissagaat qinnuigineqarput. Tassani immikkoortut tamarmik ilaatinneqarmata, aammalu ukiut, arnaaneq angutaanerluunniit aamma suliat/ilinniakkat agguataarsimanerat siammasimmat, alaatsinaanneqartuni marluusuni misissuinerit inneri aammalu itisiliilluni apersuinerit sisamat tallimalluunniit ataatsimoortillugit kalaallit kinguaariit siulliit 20-it 49-llu akornanni ukiullit uterlutik nuukkusunerat ersarissumik takutinneqassaaq.

5. Kalaallit Nunaanni taamatullu sanilliussatut Danmarkimi siunissamik takorluukkamut paasinnit-taatsikkut ineriartorreq

Immikkoortumi tassani Danmarkiigiinnarnissamat sanilliullugu Kalaallit Nunaannut uterluni nuukkusunermi misigissutsinut tunnganerusut saqqummiunneqarnissaat siunertarineqarpoq.

Saqqummiiffiunerusumik piviusorsiornerusumillu oqallinnissaq anguniarlugu periaaseq „inunnut tunngasunik nassuiaateqar-neq“ atorneqassaaq. Kalaallit marluk imminnut ilisarismangitsut, danskip ataatsip, inuussiorluni Københavnimi qaaqqusinerani naapittut eqqarsaatigeqqullugit peqataasut qinnuigineqassapput. Taassuma aappaa Kalaallit Nunaannut nuuttussanngorsimavoq, aappaalu nammineq piunassutsiminik Danmarkiigiinnarniarluni aalajangersimalluni.

Kalaallit Danmarkiittut marluk kinaassusaat nassuiaqqullugu peqataasut qinnuigineqassapput, tassani eqqarsaatigineqarlutik:

- Arnaq/angut
- Ukiut
- Ilinniagaq suliarlu
- Ilaqutaqarneq – kisermaajuneq, aappaqarneq, immaqalu meeraqarneq
- Aalajangernermini siunissamat neriutaasa naammassinia-gaasalu suuneri

Inunnut tunngasunik nassuiaateqarnermi eqqortumik kukkusumilluunniit akissuteqartoqarsinnaanngitsoq, aammalu peqataasut piunngasunik takorluuilaarsinnaasut nuannersunngortitsinnaasullu oqallinnermi aqutsisup erseqqissaatigissavaa.

Tamatuma kingorna ilisarititassatut toqqarneqartut saqqummiunneqassapput sivikitsumillu oqallisigineqassallutik.

Sungiusaammi tassani peqataasut isornartinnerpaasatik, tunu-arsimaarfinginerpaasatik aammalu takorluukkatik anguniakkatillu itinerpaat kinaassusersioratik, taamaallillutillu ulorianangitsumik saqqummiunnissaannut periarfissinneqassapput. Tamatuma kingorna sungiusaatip misissoqqissaanerani paasinneriaatsimi pilerinartitat taamatullu orniginngisat, Kalaallit Nunaannut uterluni nuunniarnermut aalajangernissamut ilaasussat takutinneqassapput. Apersuinerit tamanit innunat tunngasunik nassuiaateqarnerit kat-tunneqarnerini ukunani assigiinngissutaasut saqqummissapput:

- Pissutsit „Kalaallit Nunaanni inuunerinnermut“ ilaasut
- Pissutsit „Danmarkimi inuunerinnermut“ tunngasut
- Pissutsit „Kalaallit Nunaanni inuunermit qatsunnartumut“ tunngasut
- Pissutsit „Danmarkimi inuunermit qatsunnartumut“ tunngasut

Peqataasut neriuuteqarnermik tunngaveqaaqqullugit qinnuigineqarnerinut, najugaqarfiup taaneqartup pilerinarneranut neriuuteqarnermik misigisaqarnerup sumiiffimmuut attuumasuunera pingaarnerusartoq misissuinerit arlallit tikkuussinerat pissutaavoq.

6. Suliniutit nutsernermik annikillititsisinnaasut aamma/imaluunniit uterluni nuuttarnermik annertusititsisinnaasut

Immikkoortumi inaarutaasumi matumani suliniutit aalajangersimasut, Kalaallit Nunaannut uterluni nuukkusunnermik annertusititsisinnaasut misilerarneqarnissaat siunertarineqarpoq. Tassani suliniutaasinnaasut suliasaqarfiusinnaasullu arlallit, pitsannguiffigineqartussatut kissaatigineqartut „misilerapallannissaat“ eqqarsaatigineqarpoq. Apersuinerit tamani naliliinerit tassanngaannartumillu oqaaseqaatit sukkasuumik pissarsiarineqarnerisigut, ataatsimut isigalugu allannguisinnaasut tamakkiisumik takuneqarsinnaalissapput.

Suliniutit assigiinngitsut, Kalaallit Nunaannut uterluni nuukkusunnermut sunniuteqarsinnaasut naliliiffigeqqullugit – tamatumalu kingorna pilerinarnerpaamik ilusilerniarlugit suliniutit aalajangersimasut qanoq ittuunissaat oqaluusereqqullugit peqataasut qinnuigineqarput.

Oqallinnermi aqutsisup aallarniutigalugu Kalaallit Nunaannut uterluni nuunnissamut kajumissutsimik annertusititsisinnaasut suunersut ammasumik apeqqutigissavaa, oqallinnerullu ingerlanerani uku apeqqutigissallugit:

1. Danmarkimi kalaallit akornanni Kalaallit Nunaanni atorfinnut atorfinitsitsiniarluni suliniuteqarnek

2. Kalaallit Nunaanni atorfinnik ujarlerner mi pisortat/namminersortut ataatsimoorlutik suliniuteqarnerat („atorfinnik qaffasarfik“)
3. Kalaallit Nunaanni attaveqaatit pitsaanerusut – timmisartut, aqquserngit il.il.
4. Kalaallit nunani allani najugallit utertikkusunneqarnerat pillugu politikikkut pisortatigoortumik oqariatuuteqarneq
5. Kalaallit Nunaanni inissiat neqeroorutigineqartartut amerlanerusut
 - taakku qanorpiaq isikkoqassappat, aamma sumi inissimassappat?
6. Atugarissaarnissamut sullissinerit qaffatsinneqarnissaat – meeqqanik paaqqinnineq, atuarfeqarneq/PPR, isumaginninikkut aningaasalersuinikkullu sulissinerit
 - Sullissinerit suut pingaarneruppat?
7. Ilinniaqqinnissamut periarfissat pitsaanerusut
 - taakku Kalaallit Nunaannut uterluni nuunniarluni aallaqqaammut aalajangerner mut allanngortitsisinnaappat?
8. Peqqinnissaqarfimmit neqeroorutaasartunik annertusititsineq

Immikkoortoq naammassillugu oqallinnermi aqutsisup peqataasut peqatigalugit suliniut ataaseq, Kalaallit Nunaannut angerlarluni nuukkusunnermik annertusititsiniarnermi amerlanerpaanut eqquisinnaasoq toqqassavaat.

7. Naggasiineq

Apersuineq naammassineqarpoq. Misissuiner mut peqataasut peqataanerannut qutsavigineqarput.

ATLANTIKUP AVANNAANI SULEQATIGIIT

Christiansborg • DK-1240 København K
Oqarasuaat: (+45) 33 37 55 00 • dnag@ft.dk • www.dnag.dk

IMMIKKOORTUT PINGAJUAT:
APERSUINIKKUT IMMERSUGASSIAQ TUNNGAVIGALUGU MISISSUINEQ
MAAJI 2011

ATLANTIKUP AVANNAANI SULEQATIGIIT

The North Atlantic Group in the Danish Parliament
Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget
Norðuratlantsbólkurin á Fólkingi

